

Дончо Цончев

Помощ

От мисълта, че утре изливаме плочата, този ден беше чудесен. На всяка къща големият миг е, разбира се, наливането на плочата – като обхождам с очи тези безкрайни вили и вилчки по околните хълмове, лесно ми е да разбера, че и вие сте го изживявали. (Казвам го без капка завист и подигравка – който не обича имотец на село, нека и да не види.)

Почерпих тримата си приятели, които утре щяха да ми помагат. Говорихме за съединението и силата, показвахме си мускулите (единият беше известен шангист) и ето че неусетно се мръкна. Те обещаха да ми помагат всеки свободен ден. Говорихме за въздуха, чесъна и лука, и особено за доматиите, що собственоръчно откъсваш от корена. Аз обещах голямата таванска стая да нарека „Клуб за приятели“. Всеки знае ключа – идва и живее като у дома си. Дворът не е малък – мераклиите могат да разработят някоя и друга лехичка за себе си. Прегръщаме се. Идеята ми се оформи окончателно: „Вила-клуб за приятели“. В това време лампите мигнаха и един неприятен човек не особено любезно ни подкани да ставаме. Това беше най-хубавият миг от вечерта. Възмутени, ние се преместихме в съседния бар.

Отделих една двайсетачка и казах, че това е за утре, за хляб, кебапчета, бира и цигари. Бях прав. Имаше логика. Хората щяха да ми работят без нищо – защо да не ги почерпя отсега, както е тръгнало хубаво?

Оказа се, че най-приятното сега започва. Никой не ни пъдеше. Имаше музика, номера и балерини.

– Колко жалко – казах, когато работата опря до отделената двайсетачка.

Тримата ми приятели се бръкнаха и успяхме да си поръчаме още. (Едно едничко неудобство тук беше се появило – във вид на уиски човек с две сериозни глътки изпиваше всъщност цяла торбица цимент.) Хубавото е скъпо, разбира се. Но приятелството е още по-скъпо от всичко. Единият каза, че щял да донесе бирите от къщи, имал бил цяла непобутната каса. Другият каза, че щял да вземе кебапчета. Третият предложи да си сварим на огнището боб.

– Вярно бе! – сетих се аз, – Едно гърне боб на огнището, а?

И иначе умно отделената двайсетачка изчезна за двамадесет минути.

Вече нямаше какво. Трябваше да си тръгваме. Без друго сутринта ни очакваше бетонът. Въздъгнахме, както се полага в такива моменти, и тогава се появи Пешо. Лицето му светна, светна и моето – ние сме стари приятели. Той седна при нас и още докато го представях на другите, за негова чест поръча цяла бутилка. Половин тон цимент значи това – няма какво да се лъжем. Почти колкото за цялата плоча. Но това са други

неща. Ние сме хора. Не сме от цимент и желязо, а и не щем да сме от такава материя.

Пешо остана много – доволен от нашата компания. Поръча още коли, кафета (два и половина през нощта) и когато дойде време да плаща, нито едно мускулче не трепна по гордото му лице. Наброи ги, човекът, като едно нищо и се облегна назад. На всичкото отгоре заяви:

– Щом работата опира до помощ, утре и аз съм на плочата.

Ръката му прерязва въздуха хоризонтално и нямаше какво повече да говорим по този въпрос.

Ех, мигове щастливи... Вярно, няколкото часа сън след това не бяха нито разкошни, нито достатъчни, но когато на спирката си подадохме по една ръка и петимата, всичко пак беше о'кей.

Слязохме в селото, изпушихме по една цигара в прекрасното утро и ето че бяхме на мястото.

Торбите цимент, купчините баластра и пясък. Лопатите, количката, маркучът на чешмата. Желязно карианият кофраж. Боже, помози.

– Ей, боба! Къде е гърнето? – сети се някой.

– Бирите! – плесна се по челото друг. – Забравихме бирите.

Той взе една мрежа, събрахме по лев, по два и отиде към магазина за бира. Гърнето беше мръсно и аз започнах да го мия. Трети се хвана да чисти самия боб, четвъртият отиде из градината да търси джоджен и лук. Пешо беше издърпал една рогозка на слънце в тревата и се бе опянал по гръб.

– Ти какво рано-рано? – викам.

– Малко като Тодора.

– Коя Тодора?

– Дето полегнала.

Посмяхме се. Работата не е заек. Щангистът ни разказа как в Америка един български композитор не можел с месеци да обясни заглавието „Полегнала е Тодора“. Там, казва, хората или са легнали, или прави. Скоро онзи с бирите се върна, огънят беше разпален и гърнето с боба зае мястото си.

Плюхмe си на ръцете и посегнахме към лопатите.

– Чакай, чакай – каза Пешо, както бе дигнал глава, с ръка над веждите, да разгледа кофража. – Това нещо тука как си го представяш така?

Наистина една от челните дъски не беше закована добре и щеше да изтърве бетона. Качих се да я оправя. Извиках един, да ми държи. В това време бобът кипна и двама изтичаха да отдръпнат гърнето от огъня. Останал сам, Пешо направи още веднъж като Тодора, сега по корем.

След десетина минути челната дъска беше готова и ние слязохме, да почваме бъркането. В това време един от бомбаджиите отвори една бира, надигна шишето право нагоре към слънцето и остана дълго така.

– Как е, как е? – попита го някой.

Онзи само въздъхна и махна с ръка. Това беше отлична реклама – щангистът взе теслата и още четири бутилки дискретно казаха: „пат, пат, пат, пат, пат“... Той хвърли капачките върху бъркалото и докато разсъждаваше, че това е още малко арматура за плочата, ние бяхме вдигнали шишетата подобно кларнетисти в екстаз.

Сега, с божия ред, дойде време за по цигара. Седнахме. Пет души сме – колко е една плочка?

Наистина, за обща изненада след десетина минути ние се хванахме за лопатите и започнахме. Когато тежката зелена каша беше готова, разпределихме се. Аз взех мастара и – горе. Щангистът започна да вдига кофите направо – за него това беше шега. Другите пълнят, разкарват, зареждат и бъркат следващия бетон.

Така стигнахме до второто бъркало (всичките бяха не повече от петнайсет), когато стана време за обяд. Бобът се оказа нещо разкошно – впрочем каквото винаги е било. И слънцето. И законната почивка. Да не говорим за бириците – след мъжкото хапване и тези арнаутски люти чушлета. Само Пешо се намръщи и си остави шишето в тревата.

– Какво? – викам. – Да я изстудя на чешмата още, а?

– Абе и да я позлатиш отгоре... Няма ли тука нещо така...

– Какво?

– Туборг. Хайнекен. Радебергер, поне.

Поклатих глава малко сконфузен.

– Сигурно и Кореком няма в това село.

– Още няма – казах аз.

Пешо се изтегли към рогозката и зае крайно Тодорино положение.

Щангистът се облегна на лакът и изрече като на себе си:

– Всичко ме боли, интересно.

– Същите движения са – казах.

– Не са същите – каза той. – Хич даже не са същите, ако искаш да знаеш.

И ни обясни много неща за движенията, мускулите и натоварването им, след което изведнъж се плесна по челото и каза, че ако не скочи веднага, щял да закъснее за тренировка. Насилих го да скочи веднага. След като той тръгна, намерих една стара риза, разкъсах я на ленти и превързах ръцете на другите двама приятели, по които бяха се появили

досадни мехурчета.

Почивахме така. Приказвахме си. По едно време казах:

– Е ... Ами май ...

Стана ми неудобно и млъкнах. Слънцето натискаше яко. Пешо хъркаше. „Здраве да е“ – казах си, когато погледнах към торбите с цимент, купчините баластра, лопатите, количката и желязно карирания кофраж. Добавих си още: „Майната му, де. Не ставай еснафски дребнавец сега.“ Намирах какво да си мисля, гледах тревите и буболечките под носа ми. Спомних си една от балерините снощи и част от мелодията на номера. Мълчаливо и автоматично си повтарях тази мелодия и тогава чух друга, твърде различна от нея.

Дойдоха лазарките. Хубави малки момичета, шарени и нагиздени като куклета. Водеше ги учителката.

„Мети, мети дворове,
реди, реди столове,
че ще дойдат лазарки
със шитички полички.“

Напълни ми се душата и имотецът ми се напълни изведнъж. Всичко наоколо оживя моментално, като че ли тъй е живяло от векове, свързано вътрешно с мене, свързан неотделимо с него и аз.

„Със жълтички чехлички
опкай тропкай лазарке,
да си скокне агънце
в чорбаджийска кошара.“

Господи, от лошото ми настроение нямаше и помен. Слушах и гледах хорцето, едно от куклетата се отдели и ме закичи с везана кърпичка. Другите също се бяха изправили, момиченцето закичи и тях. Нищо ми нямаше. Въпреки всичките грешки и лекомислия, с които бе пълен животът ми. Здраве да е. Българин съм с българите – на вечната жица на българите. Изведнъж ми се стори, че това е достатъчно, за да престана непрекъснато да се питам има ли смисъл всичко, въобще. Опкам, тропкам, какво? Че и имотец си имам, по божия ред. Огнище и гърне с боб. Чорбаджия съм тука – ето и песента от памтивека знае това.

Извадих книжно левче и го пузнах в торбичката на друго момиченце, което се отдели от хорцето, И другите пузнаха книжни левчета в торбето и всичко сега беше прекрасно.

Тогава дойде откъм рогозката Пешо. Той послуша звънливите гласчета, бръкна в джобчето на ризата си и извади книжна десетолевка. Пусна я в торбето и щипна момиченцето по бузката. Учителката даде невидим знак, куклетата ни пожелаха добро здраве и като наобиколиха, подскачайки, Пешо, благословиха чорбаджията. Аз отворих уста да протестирам, но пак ми стана неудобно и си замълчах.

Лазарките си отидоха, както бяха се появили – тъй идва и си отива сънят. Приятелите ми си погледнаха часовниците. Пешо отнесе благословията към рогозката, която толкова много беше харесал. Кофражът кротуваше под слънцето над България, кротуваше и купчината баластра с побити в нея лопати.

Аз – така внезапно осмислен преди малко – стоях разкрячен, неблагоприятен и вторачен в една точка напред. Една особено важна мисъл кръжеше около мен и завинаги и полека ме завладяваше.

Тя не искаше да се оформи изведнъж, тази особено важна мисъл, както не се е оформила хубаво и досега. Но едно е съвсем сигурно вече: когато чуя думата „помощ“, потръпвам.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3178>]